

نقش پنهان زنان در توسعه کشورهای عربی

www.ketab.ir

دکتر فریبا رکنی

سرشناسه	: رکنی، فریبا، ۱۳۴۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: نقش پنهان زنان در توسعه کشورهای عربی / مولف فریبا رکنی.
مشخصات نشر	: تهران: پارسا: نوآور، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۴ص: جدول، نمودار.
شابک	: ۵ - ۳۶ - ۶۲۵۷ - ۶۰۰ - ۹۷۸
موضوع	: زنان در توسعه - - کشورهای اسلامی
موضوع	: زنان در توسعه - - کشورهای عربی
موضوع	: زنان - - کشورهای عربی - - فعالیت‌های سیاسی
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۰ ۴۷۸ ۴۴۰ / ۵ / ۱۲۴ HQ
رده بندی دبیری	: ۳۰۵/۴۲۰۹۱۷۶۷۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۶۱۴۵۰۴

نقش پنهان زنان در توسعه کشورهای عربی

دکتر فریبا رکنی

پارسا

نوآور

۱۰۰۰ نسخه

واحد رایانه نوآور

محمد رضا نصیرنیا

اول - ۱۳۹۱

۵-۳۶-۶۲۵۷-۶۰۰-۹۷۸

مؤلف:

ناشر:

ناشر همکار:

شمارگان:

حروف‌نگاری:

مدیر تولید:

نوبت چاپ:

شابک:

پارسا
نشر پارسا

قیمت: ۶۰۰۰ تومان

نمایشگاه دائمی و مرکز پخش:

نوآور: تهران - خ انقلاب، خ فخر رازی، خ شهدای ژاندارمری نرسیده به خ دانشگاه ساختمان ایرانیان،

پلاک ۵۸، طبقه دوم، واحد ۶

تلفن: ۰۹۱۲۶۰۶۲۳۸۳ - ۶۶۴۸۴۱۸۹

حق چاپ و نشر برای مؤلف محفوظ است.

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۹	فصل اول / کلیات
۱۰	ضرورت فلسفی حضور و مشارکت زنان در توسعه
۱۱	بنیانهای فکری فلسفی اثرگذار بر مشارکت زنان در توسعه
۱۴	مراحل تکوین فلسفه فمینیستی و تقسیم تاریخی آن
۱۷	انواع گرایش‌های فمینیستی
۲۲	نتایج جنبش‌های فمینیستی
۲۷	لغت و مفهوم توسعه از دیدگاه فلاسفه و متفکران
۲۸	عناصر متشکله و نمودار تعریف توسعه
۲۹	ابعاد توسعه
۳۵	معرفی شورای همکاری خلیج فارس P. G. C. C
۳۶	اساسنامه و ساختار شورای همکاری خلیج فارس P. G. C. C
۳۷	معرفی پیشینه تاریخی کشورهای شورای همکاری خلیج فارس P. G. C. C
۳۷	۱ - امارات متحده عربی
۳۸	زمینه‌ها و نمودهای تحلیلی در فرآیند توسعه امارات متحده عربی
۳۸	۲ - بحرین
۳۹	زمینه‌ها و نمودهای تحلیلی در فرآیند توسعه بحرین
۳۹	۳ - عربستان سعودی
۴۱	زمینه‌ها و نمودهای تحلیلی در فرآیند توسعه عربستان سعودی
۴۲	۴ - عمان
۴۳	زمینه‌ها و نمودهای تحلیلی در فرآیند توسعه عمان
۴۳	۵ - قطر
۴۵	۶ - کویت
۴۷	فصل دوم / شرایط ذهنی و عینی مشارکت زنان در کشورهای P. G. C. C
۴۷	زمینه‌های ذهنی و تاریخی پیدایش جنبش‌های زنان
۴۸	بررسی اجمالی دیدگاه فلاسفه درباره جنسیت

۵۲	تقابل سنت و مدرنیته و تاثیر آن بر مشارکت زنان
۵۵	نقش باورهای ذهنی در مشارکت زنان در توسعه کشورهای P. G. C. C
۵۹	رابطه جنسیت و توسعه (G. A. D)
۶۱	زمینه‌های مشارکت زنان در توسعه
۶۲	شاخص‌های مشارکت زنان در روند توسعه
۶۳	زمینه‌های عینی بین‌المللی در ایجاد مشارکت زنان
۶۴	پیش نیازهای ایجاد مشارکت زنان (تحت سیاست‌های کنترل جهانی)
۶۵	زمینه‌سازی دولت‌های P. G. C. C برای مشارکت زنان
۶۷	حضور زنان در مدار توسعه کشورهای P. G. C. C
۶۸	وضعیت آموزشی و فرهنگی زنان در کشورهای P. G. C. C
۶۹	برنامه‌ریزی جهت ارتقاء آموزش در کشورهای P. G. C. C
۷۰	وضعیت آموزش و تحصیل در کشور امارات متحده عربی
۷۲	وضعیت آموزش و تحصیلات زنان در کشور قطر
۷۲	وضعیت آموزش و تحصیلات زنان در کشور کویت
۷۴	وضعیت آموزش و تحصیلات زنان در کشور عربستان سعودی
۷۴	وضعیت آموزش و تحصیلات زنان در کشور عمان
۷۵	وضعیت آموزش و تحصیلات زنان در کشور بحرین
۷۵	وضعیت بهداشتی زنان در کشورهای P. G. C. C
۷۸	فصل سوم / وضعیت اقتصادی و سیاسی زنان در کشورهای P. G. C. C
۷۹	بررسی دیدگاههای مختلف در زمینه مشارکت زنان در اقتصاد
۸۰	مشارکت نیروی کار زنان در کشورهای P. G. C. C
۸۱	گزارشی از نرخ مشارکت اقتصادی زنان در کشورهای P. G. C. C
۸۳	بررسی اجمالی قانون اشتغال زنان بحرین و نواقص آن
۸۵	نواقص و مشکلات قانون کار بحرین
۸۶	قوانین کار زنان در قانون اساسی عربستان سعودی
۸۹	قوانین و حقوق زنان در کشور کویت
۹۲	قوانین کار زنان در کشور عمان
۹۳	قوانین کار زنان در کشور قطر
۹۵	وضعیت سیاسی زنان در کشورهای P. G. C. C
۹۷	نمونه‌های عینی مشارکت سیاسی زنان در کشورهای P. G. C. C
۹۷	امارات متحده عربی

۹۸.....	کویت
۹۹.....	قطر
۱۰۱.....	بحرین
۱۰۳.....	عمان

فصل چهارم / نقش مدرنیسم در ایجاد عوامل مساعد و دور نمای موفق مشارکت

۱۰۴.....	زنان در توسعه کشورهای P.G. C. C
۱۰۴.....	اثار فلسفی مدرنیسم در ایجاد مشارکت زنان
۱۰۵.....	نقش هویت ملی و مدرنیسم در ایجاد مشارکت زنان
۱۰۶.....	تعاریف هویت ملی
۱۰۸.....	مراحل و بنیادهای ملت‌سازی در کشورهای P. G. C. C
۱۰۸.....	نقش ناسیونالیسم در هویت‌سازی ملی
۱۱۰.....	ب) مدرنیسم و نقش آن بر میزان مشارکت زنان
۱۱۱.....	نقش عوامل جهانی در مشارکت زنان در توسعه
۱۱۵.....	زمینه‌های پیدایش جنبش‌های جهانی زنان
۱۱۶.....	نتایج جنبش‌های فمینیستی
۱۱۶.....	پیشینه تاریخی کنوانسیونهای رفع تبعیض از زنان
۱۱۷.....	اهم اجلاس‌ها و قطعنامه‌های جهانی در جهت رفع تبعیض علیه زنان
۱۱۹.....	نقش سازمانهای غیر دولتی بر افزایش مشارکت زنان

فصل پنجم / موانع و عوامل محدودکننده مشارکت زنان در کشورهای P. G. C. C

۱۲۴.....	عوامل موثر بر عدم مشارکت زنان در توسعه براساس یافته‌های تحقیقاتی
۱۲۴.....	ابعاد مختلف نگرشی زنان نسبت به مسائل مشارکت
۱۲۶.....	موانع اقتصادی
۱۲۹.....	موانع فکری و فرهنگی و اجتماعی
۱۳۰.....	موانع سیاسی
۱۳۰.....	موانع حقوقی
۱۳۱.....	بحرانهای جمعیتی
۱۳۱.....	راهکارهای افزایش میزان حضور زنان عرب در توسعه کشورهای P. G. C. C
۱۳۳.....	منابع
۱۳۶.....	Reference sources
۱۴۰.....	

مقدمه

امروزه توسعه یافتگی و ابعاد گسترده آن مورد توجه پژوهشگران بوده و شناخت عوامل پیشرفت کشورهای توسعه یافته و استفاده از تجربیات آنها از جمله مهمترین دغدغه‌های پژوهشگران می‌باشد و اینکه چه رابطه‌ای میان افزایش مشارکت زنان در عرصه‌های اجتماعی - سیاسی - اقتصادی و فرهنگی با توسعه یافتگی کشورهای پیشرفته می‌توان کشف کرد.

این موضوع در میان کشورهای عرب در سالهای اخیر از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده است. در حقیقت تبلور و نمود عینی نقش زنان در توسعه کشورهای عربی، از یک سو بازتاب سیر و پروسه تاریخی توسعه در مقیاس تمام کشورهای دنیا، در مقطع پس از جنگ جهانی دوم است. پس از جنگ جهانی دوم که کشورها در تب و تاب سازندگی، ترمیم خرابی‌های جنگ، رفع بیکاری و فقر و دست بردار کردن گریبان بودند، مفهوم توسعه، ادبیات توسعه و خط سیر تکاملی آن چندین فراز و افول را طی نمود.

تئوری توسعه از زمان آدام اسمیت تا امروز، چندین مقطع تاریخی، اقتصادی و فلسفی را طی کرده است از آن جمله تئوری توسعه طبیعی گرای، که بر مبنای ثروت طبیعی ملل (دوره آدام اسمیت) شروع گردید و تا پس از جنگ جهانی دوم، دوره تئوری توسعه اقتصادگرای مبتنی بر رشد اقتصادی و درآمد سرانه ملی ادامه یافت و سپس به تئوری توسعه اجتماعی گرا رسید که مبتنی بر برابری و رفع فقر و تبعیض بود و این دوره‌های آخر که به تئوری توسعه انسان گرا رسیده است. لذا نقش زنان در توسعه کشورها و از آن جمله در کشورهای عربی، واقعیتی بلوغ یافته در دوره‌های توسعه اجتماعی گرا و توسعه انسان گرای عصر حاضر است. در دوره فعلی، محور توسعه کشف قابلیت‌های انسان چه مرد و چه زن در مسیر رشد کشورهای مختلف است و در همین راستا، نقش زنان در توسعه کشورهای عربی، تجلی دوره تاریخی توسعه انسان گرایی است. که به ناگزیر از تمام تلاطم‌ها، موانع، مشکلات، مخالفتها، راه و مسیر خود را به جلو می‌گشاید. از دیگر سو فلسفه‌های سنتی که "جنس دوم" بودن و "زیر دست بودن زنان" را ابراز می‌کردند باعث شد که جنبش‌های زنانه رشد کرده و با انجام تحقیقات روز افزون در زمینه "تبیین جایگاه و نقش زنان" در زمینه‌های گوناگون، سهم موثری در جهت رهایی زنان از قید و بندها دیدگاههای سنتی و کلیشه‌ای داشته باشند. و موثرترین عامل "بیداری اسلامی" است که سبب شده، تبعیض‌ها علیه زنان کمتر گردد، اما زنان عرب تا تحقق کامل اهدافشان راهی بس دشوار در پیش دارند، در مجموع رسوخ این اندیشه‌ها در اذهان اندیشمندان عرب باعث گردیده که همه آنها در پی آینده‌ای ایده آل برای زنان باشند. هر چند که این خود آرمانی مقدس است اما نباید این واقعیت فراموش شود که آینده در دست یک طیف خاص از انسانها نیست بلکه همه انسانها فارق از

جنسیت در آن سهمیم هستند. آینده پیش از آنکه معطوف به افراد، ایدئولوژی‌ها و حتی قدرتهای برتر باشد به "اراده جمعی" بستگی دارد.^۱ از آنجایی که دموکراسی روندی گام به گام است، جوامع عرب باید با همکاری و اراده جمعی از راه سازمان‌یابی اجتماعی قدرتمند شوند و پس از بسیج عمومی تا تحقق کامل اهداف و خواسته‌هایشان مقاومت نمایند.

در این کتاب جامعه "مادر" کشورهای عربی عضو شورای همکاری خلیج فارس است. چرا که در این کشورها آمیزه‌ای از انواع تفکرات نو و کاملاً سنتی نسبت به زن‌ها دیده می‌شود و نیز این کشورها در یک مجموعه واحد جغرافیایی قرار گرفته‌اند که این امر بررسی را سهل‌تر می‌کند. موضوع کتاب البته از جهاتی موضوعی کاملاً بکر و جدید است. و به همین لحاظ شاه راه وسیعی برای تحقیقات سایر محققین در آینده می‌باشد.

علل و زمینه‌های تازگی آن بیشتر بر پایه جدید بودن چندین موضوع است: جدید بودن شکل کشورهای P. G. C. C. که اکنون عمر آن بالغ بر ۳۰ سال است. جدید بودن روند رشد کشورهای عربی که عمر آنها به زحمت ۲۰ تا ۳۰ سال می‌رسد. جدید بودن پروسه استقلال کشورهای عربی که عمر آنها نیز زیر یک قرن است. جدید بودن حضور زنان در عرصه‌های مختلف جوامع کشورهای عربی که عمر آنها نیز چندین ساله است.

و جدید بودن جنبش‌های زنانه در کشورهای عربی، بنابر این در چنین بستری از تازگی‌ها، تحقیقات تخصصی در خصوص موضوع، بسیار نادر بوده است. اما بعبارتی دیگر این موضوع در جوانب و خطوط دیگری مسبوق به سابقه تحقیقات دیگران است از آن جمله:

گزارشات سازمان دیده بان حقوق بشر

گزارشات و آمارهای بانک جهانی

کتاب‌های نوشته شده مرتبط با موضوع

دیدگاه‌های فلاسفه پیرامون زنان و مسائل آنها.

نگارنده در طی کار و کوشش برای تحقیق میزان و چگونگی نقش زنان در توسعه کشورهای عربی با الهام از دوره تاریخی توسعه انسان‌گرایی عصر حاضر و همچنین جهت یافتن تاثیر اندیشه‌های فلسفی اثرگذار بر میزان مشارکت زنان در توسعه قدم به آزمودنی‌های این تحقیق نهاده، که امیدوارم با تحقیقات آینده سایر علاقمندان، غنای آن کاملتر و بیشتر گردد.

۱. آن طور که از گزارش‌های سازمان‌های حقوق بشری در مورد کشورهای شورای همکاری خلیج فارس بر می‌آید، اوضاع اجتماعی به نفع زنان ولی به سختی و با روندی کند در حال اصلاح است، اما زنان عرب به منظور سرعت بخشیدن به این روند می‌توانند با اعتماد به یکدیگر و دوری از فضای عصبیت عشیره‌ای و نگاه‌های تبعیض‌آمیز قومی و مذهبی به کارهای جمعی اقدام نمایند. نظیر زنان بحرین که از ۱۴ فوریه ۲۰۱۱ م طیف وسیعی از معترضین به نظام حاکم را تشکیل داده‌اند، و همین سبب شده تا رژیم حاکم، البته با هم سویی متحدان غربی‌شان به منظور کاهش شدت تظاهرات، برخورد‌های خشن‌آمیزی را نسبت به آنان اعمال نماید.